

Poštnina plačana
v gotovini

Naročnina za
celo leto 12 Din.
Posamezna šte-
v. 1,50 Din, za ino-
zemstvo 2 Din.
Naroča se pri u-
pravi v Ljubljani,
poštni predal 290

ŽENSKI LIST

NEODVIŠEN ČASOPIS

Izhaja začetkom
vsakega meseca

Štev. 2

V Mariboru, 1. februarja 1935

Leto XII

Društvo Šola in dom

Kakor je predvideno, se bo vršil redni občni zbor društva Šola in dom v Ljubljani dne 6. februarja ob pol 8. uri zvečer v risalnici učiteljsišča. Vabimo cenj. čitateljice, da se tega zborovanja udeležite, ker to društvo vrši važno in trudapolno nalogo v prilog naše mladine in v pomoč staršev šoloobveznih otrok.

»Mi (starši) ne smemo mirno gledati, kako se dela brez nas in proti nam, k ureditvi šolstva bi bilo treba pritegniti tudi starše. Šola je za nas prevažna, kajti le po njej moremo priti do prave duševne svobode. Ni svobode brez šole, ni šole brez demokracije in tudi svobode ni brez demokracije. Mi ne moremo nazaj, temveč le naprej: z omiko do polne duševne in telesne svobode.« Treba je, da se pomenimo o onih zadevah, ki so danes najbolj pereče: o novi šolnini, s katero so prizadeti najbolj delavci, mali kmetje, obrtniki in uradniki, ki najtežje plačujejo, zato je treba, da je pouk brezplačen; dalje o šolskih knjigah, ki se vsak hip menjavajo, starši morajo pa plačevati; o ureditvi počitnic, učnih načrtov, o potrebi okvirnega zakona za naše šole. Tudi načinu pouka je treba dati pravilno bazo: ker mora šola navajati in vzgajati mladino za samostojno delo, je treba v šolo moderno metodo delovnega pouka, treba dobiti stika med ročnim in duševnim delom, kajti zlasti v današnjih časih je ročno delo osnova za duševno delo.

Odstranijo naj se ovire, ki onemo-

gočajo redn pouk med šolskim letom (redukcije, premestitve itd.). Pouk bodi od najnižje do najvišje stopnje brezplačen. Učni načrti naj se ne izpreminjajo med šolskim letom. Učne knjige za vse šole dravske banovine naj so pisane za vse predmete v slovenskem jeziku. Počitnice naj se končno veljavno uredi. Dijakom, ki so padli pri nižjem ali višjem tečajnem izpitu za eno leto, naj se kot prostovoljnimi ponavljalcem dovoli redn obisk IV. oziroma VIII. razreda. Dijakom meščanskih šol naj se dovoli prestop na vse srednje šole.

Pozivamo starše iz delavskih in kmetskih slojev, da pristopite k temu društvu, ker vaši otroci tvorijo zlasti v osnovnih in meščanskih, pa tudi v srednjih šolah večino. Zato je v interesu teh otrok, če njihovi starši ob vsaki priložnosti, ki se jim nudi, povedo svoje želje in zahteve. Res je, da je tudi danes, kakor ob vsaki dobi šola odraz vladajočega razreda. A to ne more biti vzrok, da bi proletarski starši ne pošiljali svojih otrok v šolo, kajti tega tudi ne morejo storiti če bi prav hoteli, če hočejo svojim otrokom preskrbeti existenco, za katero se more doseči potrebna predizobrazba edinole v teh šolah. Zato je pa potrebno in tudi edino primerno, da izkoristijo proletarski starši vsako priliko, da zanesejo svoj vpliv v ustanove, ki so s šolstvom kakorkoli v zvezi.

Članarina v tem društvu znaša samo Din 10 za celo leto.

O vzrokih vojne in organizacije miru

(Nadaljevanje.)

Poleg odkritega in tajnega pripravljavanja za vojno imamo pa tudi priprave in ustanove za mir. Volja za mir je živa v vseh narodih toda ta platonška želja po miru je navadna pasivna, brez prave orijentacije, brez pomoči. Treba bi bilo aktivizirati, ustvariti prav tako obširne in uspešne organizacije za mir, kakor obstojajo organizacije za vojno. Glavno oficijelno orodje za mir je Društvo narodov v Ženevi in stalno razsodišče v Haagu.

Društvo narodov je bilo ustanovljeno leta 1919 od zmagovalnih in nevtralnih držav. Pozneje so pristopile tudi premagane države. Sedaj ima Društvo narodov menda 56

članov. Od prejšnjih članic so izstopile Nemčija in Japonska, nove članice so pa Turčija, pred kratkim Sovjetska Rusija in Afganistan. Društvo narodov naj bo nekaj mednarodni parlament, ki se posvetuje o mednarodnih zadevah in sklepa resolucije in pogodbe, ki jih predlaga posameznim državam v ratifikacijo. Tu je njegova slaba točka, da nima obvezne avtoritete, temveč daje pravzaprav le neobvezne nasvete. Kar se tiče propagande miru je njegovo najvažnejše delo pač Kelloggov pakt iz leta 1928, ki proglašja vojno za nelegalno sredstvo razsojanja mednarodnih sporov. Le žal ta pakt ne pomaga dosti. Kdor ga želi kršiti, ga pač

krši kakor ga je n. pr. kršila Japonska s svojim napadom na Kitajsko in Društvo narodov nima sredstev, da bi tak odpad kaznovalo. Prepovedana je s pogodbo tudi vojna z strupenimi plini in bakterijami. Vrše se razorožitvene konference brez uspeha. Društvo narodov je v resni krizi. Vstop Rusije je pač dvignil njegov prestiž in bo najbrže mnogo koristil ravno za mir, kajti Rusija je tista velesila, ki najbolj potrebuje mir in ga najbolj želi.

Treba je reči, da oficijelna mirovna politika Društva narodov doslej ni prinesla mnogo uspeha in da ga tudi ni pričakovati, ako temeljito ne spremeni svojega ustroja v tej smeri, da bi dobilo tudi eksekutivo, ki bi mogla sklepe izvajati in končno nemara celo z lastno oboroženo silo, ki bi prisilila posamezne države, da spoštujejo sklepe in pogodbe Društva narodov.

Toda vojna ne bo zadela samo držav kot takih, temveč tudi nas vse kot posameznike in mi vsi, vsak in vsaka izmed nas, ki si želimo miru, moramo v svojem krogu delati za mir. To spoznanje, da se mora civilno prebivalstvo samo aktivno udeleževati dela za mir, je postalo ob sedanji napeti situaciji že precej razširjeno. Za enkrat se pač vrše bolj poskusi prirežati ankete, glasovanja, demonstracije in podobno.

Predsednik Fidaca, organizacije bivših vojakov, je na letošnjem zborovanju v Londonu izjavil v imenu članstva, da zametujejo vojno kot rešitev mednarodnih sporov. Fidac ima 10 milijonov članov. Razpoloženje za mir tudi pri privatnikih nam kaže pismo objavljeno v znanem angleškem tedniku »Time and Tide«, v katerem neki privatnik, ki pravi da ni član nobene mirovne organizacije, poziva vse svoje moške somišljenike (pravi, da je doslej gibanje za mir skoraj samo v rokah žensk in da je čas, da se zganejo tudi moški), naj mu javijo z dopisnico ali so pripravljani podpisati sledečo kompromisno izjavo: »Odrekam se vojne in nikoli več je ne bomo niti posredno niti neposredno podpirali ali sankcionirali.« Ako bo dovolj, odziva, da bo priredil javno demonstracijo.

Sploh je v Angliji mirovno gibanje precej živahno. Zveza za ligo narodov (League of Nation's Union) misli prirediti veliko glasovanje, katerega bi se naj udeležili vsi moški in ženske, — nekaj privatni referendum — s šestimi vprašanji, ki se tičejo odnosa Velike Britanije do Društva narodov, letalske vojne, razorožitve, privatne trgovine z orožjem in sankciji proti napadalcem v vojni. Čeprav praktična vrednost take ankete ni velika, bo vendar, ako izpade tako kakor upajo prireditelji, pomenila ogromno demonstracijo celega velikega naroda, ki jo bo moralna lastna vlada pri svoji zunanji politiki upoštevati in ki ne bo mogla ostati brez vpliva tudi na inozemstvo. Vendar je to le enkratna demonstracija. Najvažnejša organizacija proti vojni, organizacija, ki je nam ženam posebno blizu je pred kratkim ustanovljena »Mednarodna ženska zveza proti vojni in fašizmu«, ki je imela 4.—7. avgusta minulega leta veliko svetovno zborovanje v Parizu pod geslom: »Vse žene, bratsko zdru-

žene proti vojni in fašizmu». Gibanje je začelo več znanih žen-boriteljic iz raznih dežel: Gabriele Duchene za Francijo, Karin Michaelis za Dansko, Helena Stasova za Rusijo, Lilla Fenner-Brockway za Veliko Britanijo, Dimitrova za Bolgarijo, vdova Sun-Yat-Sena za Kitajsko. Poslale so poziv vsem ženam, naj se združijo proti vojni. V razmeroma kratkem času, od januarja do avgusta, je bilo gibanje tako razširjeno, da se je svetovnega kongresa udeležilo 1100 delegatki iz vseh dežel Evrope in drugih celin. Na kongresu so nastopile govornice vseh zastopanih dežel in pripovedovale o svojem življenju, svojih težavah in zahtevah. Zastopane so bile tudi Nemčija, Avstrija in Italija. Kongres je izdelal manifest ter splošne smernice delovanja, posamezne poklicne skupine pa so izdelale svoje posebne spomenice z zahtevami za bližnjo bodočnost. Načelo gibanja je, da združuje vse žene brez razlike vere, narodnosti, rase, političnega prepričanja in svetovnega nazora — ako so le pripravljene nastopati aktivno proti vojni in fašizmu. Na kongresu so bile zastopane pacifistke, krščanske socialistke, komunistke, feministke, socialistke in tekom kongresa ni prišlo do nikakih spopadov med njimi. Vse difference so se umaknile pred spoznanjem, da je proti vojni in fašizmu treba enotne fronte vseh žen.

To spoznanje se mora vsidirati v nas. Zavedati se moramo, da smo žene posebno poklicane delovati za mir. Žene, ki vemo koliko truda in bolečin stane vsako novo življenje, ne smemo trpeti, da se človeško življenje brez potrebe uničuje. Predvsem naše delo je, da preprečimo bodočo vojno. Najprej moramo same paziti, da se ne damo nahujskati, da bi kdaj pozabile, da so tudi ljudje drugih narodnosti, — ljudje rojeni od mater. Da ne pozabimo, da se dajo in morajo mednarodni prepri rešiti na druge na-

čine, kakor z izgubo milijonov človeških življenj. To svoje znanje pa moramo tudi širiti. Posebno našim najmlajšim tovarišicam, ki niso več doživele vojne, bo treba povedati, kaj je vojna. Moramo učiti našo mladino, da vojna ni pot, ki bi mogla rešiti katerikoli mednarodni problem. Naj se uče reševati probleme svojega naroda na miren in pameten način. Opozorjamo jih na ogromne, človeštvu potrebne naloge, ki jih bo morala ta mladina rešiti, ako naj človeštvo ne propade. Glavno naše delo pa mora biti, odgoja naših otrok proti vojni. Nedopustno je svojim otrokom, da bi se igrali z vojniki in puškami, s topovi, tanki in bombami, kakor da bi te grozne stvari mogle biti igrače otrokom. Povejmo jim pravočasno, kaj pomenijo te igrače v resnici. A matere imamo pravico vplivati tudi na vzgojo svojih otrok izven doma, v šoli, filmu, gledališču — povsod. Tudi pri nas so vzgojitelji, ki zamenjajo narodno vzgojo z militaristično vzgojo. Teža ne smemo trpeti. Vedeti moramo in povedati, da je edini pravi patriot tisti, ki ve, da je vojna največje zlo in stori vse kar more, da svoj narod reši teža zla. Da je narodna vzgoja edinole vzgoja v pozitivno dobro naroda; — naj nam vzgajajo otroke v dobre, poštene pravnike, učitelje in umne narodne ekonomе, ne pa v vrtočlave razbijalce. Protestiramo proti predstavam v filmih in gledališčih, ki predstavljajo vojno. Skušajmo obvarovati našo mladino pred hujškajnim čitvom, pred čitvom, ki proslavlja junštvo v vojni, sedanje vojne s plini, z zahrbtnim okuževanjem nedolžnih otrok s kužnimi boleznimi je le veliko strahopetstvo, ki z junštvom nima nič več opraviti.

V gornjem sem obenem na kratko orisala program minovne komisije naše banovinske ženske zveze. Prosim Vas vse, da nas z vsemi silami podpirate. Vse žene bratško združene proti vojni.

O izkoriščanju ženskih delovnih moči

Iz Ljubljane:

Nahajamo se v dobi, kjer se vsepovsod ustanavlja humanitarna društva, ustanove in zavodi. Vsepovsod se bore za materijelno in duhovno povzdigo nižjega, delovnega razreda. Mnogim takim udruženjem služi ta trditve samo za firmo in dosego raznih podpornih in javnih blagajn. Žal pa prav pogosto naletimo ravno pri teh društvih in sicer v najožjih krogih in najvišjih mestih teh društev in ustanov na največje zlorabljanje in izkoriščanje delovne in predvsem ženske delovne moči.

Zgodilo se je n. pr. takole: društvo je hotelo povečati svoj zavod, ki ima prav lep in človečanski namen. (Na firmi. Op ur.) Zato je zavod potreboval najmanj dve delovni moči, katera je tudi vzel. Eni uslužbenki, (ki je zaščitena po zakonu) se je izplačal honorar, drugi uslužbenki, (ki ni zaščitena po zakonu) pa ne! Drugi se je obljubilo namreč, da takoj, ko bo zavod povečan, bo stalno nastavljena, to bo čez tri mesece, a dotlej mora v zavodu izvajati svojo prakso brezplačno.

Mine določena doba, mine skoro pol leta, ko se humano društvo vendar spomni odgovoriti na prošnjo uslužbenke glede obljubljenega stal-

nega nameščenja na zavodu ter izplačilo honorarja za delovno dobo po izvršeni praksi. (Uslužbenka je namreč dobro izučena v svoji stroki, iz katere ima tudi državni izpit z najboljšo oceno, ter je že prej v drugem zavodu prakticirala pol leta brezplačno). Odgovor na prošnjo se je glasil: »Reševaje Vašo vlogo z dne ..... se je na odborovi seji sklenilo dati Vam izjemoma enkratno nagrado do 250 Din v priznanje za Vaše vestno sodelovanje v zavodu. Nadalje Vam pa javljamo, da smete še vnaprej vežbati se v zavodu, toda brez vsake obveznosti od naše strani, dokler se zavod ne poveča.«

Kljub temu, da vsakdo, ki se poslužuje zavoda, mora plačevati njegovo uporabljanje, je društvo priredilo nabiralni dan (z ginljivim naslovom), pri katerem je dejansko sodelovala tudi omenjena uslužbenka, ki je za cel tisoč večjo vsoto nabrala, kot je vsota, ki jo je dobila za »nagrado za vestno sodelovanje v zavodu.« Ko pa je zapustila zavod, se ji je izrazilo obžalovanje, da ne sodeluje še nadalje v zavodu, ker se bo isti najbrž »že« čez pol leta povečal. Do tedaj pa naj bi seveda delovala brezobvezno od strani društva, katerega člani oz. članice živijo v prav zavid-

ljivih razmerah in vsled tega tudi ne morejo in nočejo razumeti sedanjega stanja delovnega sloja ter sedanje mladine, kateri pridigujejo z visokodonečimi besedami o morali ter o duhovnih podvigih, obenem pa jo zasmehujejo, ponižujejo ter brezvestno izkoriščajo njeno voljo po udejstvanju in željo razbremeniti svoje starše skrbi za njih ter osamosvojiti se.

Da se današnja mladino res nesramno izkorišča in s tem obenem tudi zlorablja in zasmehuje roditeljsko skrb za naraščaj, nam dokazujejo tudi sledeča dejstva, o katerih se lahko prepričamo že ako čitamo oglase v naših dnevnikih.

V teh oglaših iščejo pod rubriko »Službo dobe« prodajalko, ki bi pomagala tudi v gospodinjstvu, ki zna šivati i. t. d.

Ker je težnja in potreba po za-
služku sedaj velika, se dekleta pogode tudi za take službe.

Tako je danes tudi v Ljubljani in njeni bližnji okolici (ne samo na deželi) nešteto trgovskih pomočnic, ki so dovršile 3—4 razrede meščanske šole, 3letno učno dobo v trgovini, proti majhni ali tudi nikaki nagradi ter trgovsko gremijalno šolo, ki služijo obenem kot trgovske pomočnice in gospodinjске pomočnice obenem, za majhno mesečno plačo 300—400 Din. Zanimalo bi nas, kaj pravi k temu organizacija gospodov trgovskih sotrudnikov in aranžerjev, da se njihove kolegice, ki imajo isto izobrazbo kakor oni, tako poniževalno izkorišča.

Iz Murske Sobotе

»Ljudska pravica«, tednik, ki izhaja v Lendavi v Prekmurju, je že parkrat prinesla poročilo o razmerah, ki vladajo v dveh tamkajšnjih tvornicah za perilo. Iz tega lista posnemamo:

V Murski Soboti sta dve fabriki za perilo. Zaposlujeta okoli stosedemdeset delavk. Okoli osemdeset procentov vseh so s kmetov doma. Dvajset procentov jih je iz Murske Sobotе same. Dekleta s kmetov so hčerke siromašnih kmetov in agrarnih posestnikov, ki jim njihova zemlja ne prinaša toliko, da bi bilo za famulijo zadosti. Zato mora pač vsak član familije gledati, da kaj zasluži. Tudi te delavke skušajo na ta način pomagati svojim domačim in navadno so tudi one edine, ki prinesejo v tej krizi kaj denarja v hišo. Delavke iz Murske Sobotе same, pa so odvisne od zaslužka, ki ga dobijo v tvornici. Med delavkami pa niso zastopane sama dekleta, temveč tudi matere z več otroci in če mož zbolí ali zgubi

delo, je vsa familija odvisna od ženi-nega zaslužka. Mnogo pa je tudi zelo mladih, komaj šolo odraslih. Hodijo pa na delo iz vseh okoliških vasi do 10 km daleč. Delajo 11 ur na dan. Delovni dan pa ni točno odmerjen, temveč delajo kakor se šefom zdi potrebno. Če je povpraševanje po blagu večje, traja pač dalje časa, če pa manjše, jih pa pustijo prej domov. Ob takih prilikah so se dogajali slučajji, da so delale po 29 ur na dan, to je, od sobote od sedmih zjutraj, do nedelje opoldan. Pot na delo vzame nekaterim eno uro in pol, torej tja in nazj tri ure. In to poleti in pozimi, v mraku in brozgi. Kako pa plače? Akordne! Povprečno dobijo na dan 10, 18, 20 in prvi delavki 24 dinarjev. Tedensko torej dobe od 60—144 dinarjev. Od tega pa se vsaki odtegne še 20 dinarjev ali več tedensko za bolniško blagajno in za plačilo blaga, ki so si ga nabavile pri tvorničarju. Delavke morajo kupovati blago v njegovi trgovini ali tvornici. Če bi kupovala katera kje drugje, bi bila takoj odpuščena. Ko nastopi delavka službo, mora delati 14 dni brezplačno. Nato 6 tednov po 4 dinarje dnevno, to je 24 dinarjev tedensko! Po dveh mesecih pa najnižjo partijsko plačo 12—20 dinarjev. Kake skupne pogodbe delavk s podjetnikom ni in delavke se lahko odpušča kakor se šefu zdi primerno.

Ne samo, da so tako slabo plačane, dajejo se jim vse mogoče priimke in psovke. Obstojajo denarne kazni, ki niso pod nobeno kontrolo. Če se pri likanju osmudi kateri n. pr. srajca, ji gre dnevni zaslužek po vodi. Če dobi šef premož, ga morajo delavke spraviti v shrambo. Plače za to seveda niso dobile, ker so akordno plačane.

Tovarna niti daleč ne odgovarja zakonitim predpisom. Osvetlevanje prihaja samo od ene strani. Vsaka tovarna mora imeti svojo ogrevalnico, kjer najdejo delavke zavetje med odmorom in pred in po delu. Pri g. Cvetiču, lastniku ene te tovarne, kakor tudi v drugi tovarni ni teh ogrevalnic. Delavke morajo stati na mrazu in dežju, poleti in pozimi na cesti, kakor da jim ni dovolj dolga pot na delo. Za nadure (saj delajo 11 ur) kljub vsem zakonitim določbam ne dobe nič večje plače, kot za navadne delovne ure.

G. Cvetič ima po mnenju poznavalcev dnevno 1000 dinarjev čistega dobička ali 30.000 dinarjev na mesec.

Ko so delavke čitale »Ljudsko pravico«, ki je pisala o teh razmerah, so si izposojevale list od ene do druge. To je zvedel g. Cvetič. Takoj na mestu je odpustil 5 delavk; 4 omožene, nekatere z več otroki in z brezposelnimi možmi in eno neozhenjeno.

Kaj je navedel kot vzrok odpusta teh petih? Dve delavki sta bili odpuščeni zato, ker sta se medsebojno pogovarjali o nezadostni plači, ki jo dobivata. Namreč dnevno 10 dinarjev! Obe sta že starejši, poročeni in ena z otroki. Može brez zaslužka. Tretja je imela »Ljudsko pravico«. Četrta, ker so jo opazili pri čitanju časopisa. Peta, ker je nekoč, predno je g. tovarnar vsem delavkam pod pretinjo, da jih odpusti, to prepovedal, bila v neki delavski kulturni organizaciji (»Svobodi«, op. ur.). G. tovarnar je zagrozil, da kakor hitro opazi še kje kak izraz nezadovoljstva, bo takoj odpustil vse delavke in zaprl na zimo tvornico. On ve, da ima dovolj rezerve za zimo, naj tvornica dela ali ne, delavke pa ga ne brigajo.

Po temu poročilu se je Zveza delavskih žena in deklet še prav posebno zanimala za te izkoriščane delavke. Dobila je informacije, da delavke tudi strokovne organizacije nimajo in da se vsako organiziranje, bodisi strokovno ali kulturno že v kali zaduši z odpustom. Obratnih zaupnic nimajo.

Ker se ta čas vršijo ravno volitve za obratne zaupnike, se je zastopnik Delavske zbornice iz Maribora javil v obeh tvornicah in zahteval izvedbo volitev. Ob tej priliki je pregledal tudi delovne razmere v tvornicah. Volitve se bo zdaj hote ali ne hote moralo izvesti, ker so se delavke za to izjavile.

Z ozirom na razmere, ki vladajo v tamkajšnjih tvornicah je sklicala Zveza delavskih žena in deklet sestanek za delavke obeh tvornic. Kot zastopnica Zveze je bila na sestanek poslana s. Zbašnikova. Šla je v obe tvornici in v opoldanskem odmoru pozvala delavke na sestanek, ki se je vršil dne 19. januarja. Delavke so obljubile, da pojdejo. Iz ene tvornice se jih je udeležilo skoro polnoštevilno, v drugi je g. šef splasil delavke z zafkacijo, da bo vsaka, ki se sestanka udeleži dobila 50 para, one pa, ki se bodo še posebno udelejševale dobe po 100 dinarjev. Kljub temu pa so se najzavednejše udeležile sestanka.

S. Zbašnikova jim je v svojem referatu tolmačila pomen in važnost Zveze delavskih žen in deklet. Ta organizacija ima namen, da zasleduje povsod, kjer so zaposlene žene, kako se delavkam godi, pod kakšnimi pogoji so primorane delati, pospešuje duševni napredek delavk in jih zbuja k zavesti, da so enakopravne članice človeške družbe. Obrazložila jim je obseg Zveze, koliko članic in podružnic ima, da se članice — žene industrijskih delavcev in rudarjev priključujejo boju svojih mož in jim za primer navedla Jesenice in Trbovlje,

kjer ob mezdnih bojih mož aktivno udeležujejo tudi žene.

Zakaj gredo danes žene v tovarne, rudnike in druge obrate? Primorane so, da vzdržijo sebe in pri veliki družini pomagajo vzdrževati mlajše bratce in sestre. Če pa je poročena, vzdržuje sebe in družino. Če mož zgubi delo, mora žena, ki dela v tovarni, preživljati vse otroke in še moža, to je po 5, 6 in še več družinskih članov.

Vsi delavci, može in žene so z vstopom v tovarno stavljeni na razpolago podjetniku-kapitalistu, ki ravna z njimi tako, da pride do čim večjega dobička. Čim manjše so mezde in čimdaljši je delavnik, toliko več dobička ima podjetnik in toliko večje je obubožanje delavstva. Nikoli ne pride kapitalistu na misel, kako neki živi ona delavka, ki ima zaslužka po 10—20 dinarjev dnevno, dela po 11 in še več ur, hodi na delo po eno uro daleč, ima najslabšo hrano in mora poleg tovarniškega dela opravljati še gospodinjsko delo doma. Take žene so že mlade popolnoma izčrpane in so vsled tega izpostavljene raznim boleznim.

Z ženami se po tovarnah slabše ravna kot z moškimi, ker one več potrpijo. Deloma so že iz otroških let vzgojene k ponižnosti in pokorščini, še bolj ponižne pa jih delajo gmotne razmere, ker podjetnik prav dobro ve, da so primorane delati pod vsakim pogojem. Temu pritisku so prav posebno izpostavljene poročene delavke, ker je vsa družina odvisna od njih zaslužka.

Splošno se po tovarnah ne izvaja zakon za zaščito delavcev. Vzrok temu je, da delavke o svojih pravicah niso poučene. Vsak kapitalist najraje vidi, da ima nepoučene in neumne ljudi zaposlene, ker jih tako lažje izrablja. Že po samemu kapitalističnemu sistemu je delavstvo izpostavljeno izrabljanju. Če pa izrabljano delavstvo med seboj ni složno, da enotno nastopa za svoje pravice in se kot en mož bojuje za izboljšanje svojega položaja, potem je izkoriščevalno delo kapitalista lahka stvar.

Vsi nedostatki v obeh tvornicah, to je nezakonit delavnik, neplačane nadure, grdo ravnanje z delavkami in prepoved svobodnega kretanja po delu bi bili prav kmalu odpravljeni, če bi bile delavke enotne in združene. Sredstvo, ki naj delavke družijo, uči in sposablja za boj za svoje pravice, naj bo organizacija. Organizacija naj bo ona točka, v katero naj se delavke zatečejo ob vsaki priliki, se tam obražujejo in posvetujejo o svojih zahtevah. Ob složni in močni organizaciji se ne bo več moglo pripetiti, da bi podjetnik odpustil delavke samo radi tega, ker čitajo časopis, ki je javno

povedal, kako se godi delavkam v so-boških tvornicah perila in radi tega, ker stremijo delavke za duševnim napredkom in se organizirajo v kulturni organizaciji — delavski seveda, ker v one kjer so g. podjetniki, ne spadajo.

Pozvala jih je, naj si tudi one, po zgledu že organiziranih žen, organizirajo in ustanovijo podružnico Zveze delavskih žen in deklet in tako stopijo v enotno vrsto zavednih delovnih žen.

Pritrjevale so starejše delavke, ki uvidijo, da si le v slogi pridobijo moč in s tem dosežejo uspehe, navdušena so bila mlada dekleta, zdaj še svežih lic, saj so stare po 16, 18, 20 let, ki pa bodo po parletnem izkoriščanju v tvornicah izčrpane in uvele.

Takoj na sestanku jih je precej pristopilo, še več bi jih bilo, če bi se jim ne mudilo domov, bile so po eno do dve uri oddaljene od mesta. Navzoče delavke ene tvornice so si volile tudi svoje obratne zaupnice, v drugi jih bodo pozneje, ker niso bile vse navzoče. Delavke so svoj prvi korak storile in upajmo, da pojdejo še dalje do popolnega spoznanja izkoriščane-ga delavstva.

Iz podružnic ZDŽID

O dolžnosti društvenih članic in odbornic.

V zadnjih tednih so se, in v bližnjih tednih se bodo vršili občni zbori podružnice Zveze del. žen in deklet.

Mnoge dosedanje odbornice so in bodo prevzele nadaljne naloge, ki jih stavlja vodstvo organizacije. Mnoge članice bodo pa na novo izvoljene, da pomagajo ostalim odbornicam pri vodstvu organizacije.

Delo v naših organizacijah je brezplačno nagrajeno je pa obilo z zadoščanjem, ko se pokažejo uspehi tega dela v naraščanju organizacije in njenem uspešnem delovanju.

Vendar se mnoge odbornice, zlasti one iz predsedstva, t. j. predsednica, tajnica in blagajničarka, pritožujejo nad tem, da se ostale članice ne zavedajo svojih članskih dolžnosti v tem, da bi tudi one po svojih močeh organizatorično sodelovale z agitacijo za načela in stremljenja organizacije ter pobiranjem in obračunavanjem kasirane članarine. Prav mnoge so mnenja, da morajo to opraviti prve tri odbornice vse same ali pa še celo ena sama od teh treh. Premalo se upošteva, da ima vsaka izmed nas tudi pre-obilo dela s svojo rodbino in močebiti še v kakšni službi. Nasprotno se še dogaja, da se poztvovovalnost agilnih odbornic še omalovažuje in s tem še v njih ubija voljo in veselje do dela. Pozivamo torej vse in vsako, da zvesto in pridno vršite svoje članske in odborniške dolžnosti, saj ako delate za organizacijo, delate obenem tudi za sebe in svoje potomce. Zato pridno na delo v novem poslovnem letu naše organizacije!

TRBOVLJE.

Še nekaj k zadnjemu dopisu o ženski organizaciji: Proletarka-rudarska žena, ena najbolj trpečnih, izkoriščanih, zatiranih in

gladujočih žen, bi morala z svojo lastno podvojeno silo iti na delo, da organizacijo dvigne, da bo postala pomos vseh delavskih žen in deklet. Čim večja in številčnejša bo naša organizacija, tem večja bo naša moč in čim večja bo naša moč, tem večji bodo uspehi nas delavskih žen. S številčnostjo in močjo ženske organizacije je zvezan tudi razvoj ženskega lista. Velika je potreba po večjem in obširnejem, kakor tudi večkrat mesečno izhajajočem listu. Mnoge so naše potrebe in zahteve, katere bi priobčevale v našem listu, ki bi lahko bil celo dnevnik a ne mesečnik kakor je sedaj. Vse trpljenje, izkoriščanje, izrabljanje spolnosti, poniževanje itd. naših žen in deklet ne pride na dan, ostane prikrito, ker je naš list veliko pre-majhen in ne moremo vseh naših težnj priobčevati v njem. Zatorej bi morala biti sveta in obvezna dolžnost vsake delovne ženske, da bi bila vsaka organizirana članica Zveze del. žen in deklet. Dokazano je in ostane, da je vsaka proletarska žena ozir. dekle, ki ni članica Zveze del. žen in deklet, ki vodi boj za enakopravnost in svobodo, podpornica buržuazije in krivičnega družabnega reda ter je izdajica svojega razreda. Dolžnost vsake delovne žene je, in to brez razlike političnega prepričanja, vere ali poklica, da stopi v vrste razredno-bojevnih žen, ter s tem postane sobojevnica za našo sveto stvar, za enakopravnost in svobodo. Žene, zavedajte se tega, da obstojata samo dva razreda na zemlji in to razred izkoriščevalcev kapitalistov in razred izkoriščanih, to je delavcev, kmetov, obrtnikov, nameščencev itd. Zatorej naj delovne žene ne iščejo zboljšanja svojega položaja v meščanskih organizacijah, n. pr. v Kolo jug. sester in podobnih, ker tam zboljšanja ne bodo našle, ker to so organizacije izkoriščevalcev, katerih interes je, delovne žene odvajati od razrednih marksističnih organizacijah.

Organizacije, ki dele miloščino, zbirajo svoja sredstva večinoma le pri delovnem ljudstvu, ozir. dobivajo ta sredstva tudi od občinskih uprav in drugih javnih blagajn, ki zbirajo denar iz davkov in drugih ljudskih dajatev. Miloščine takih organizacij ne morejo delavski ženi trajno zboljšati njen položaj. One so ji le pesek v oči in ovira v boju in delu za trajno osvoboditev delovnega ljudstva iz sedanjih krivic in gorja.

Delavski ženi je zasiguran boljši obstoj in izboljšanje njenega položaja edino le potom marksističnih razrednih borbenih organizacij. Dolžnost vsake članice je, da pridobi in organizira vse svoje znanke in te zopet druge itd. Kadar bo vsaka ali vsaj vsaka druga delavska žena organizirana, takrat bo naša organizacija sila, s katero bodo morali računati vsi tisti, kateri jo danes zasmehujejo.

Zatorej Vam kličemo: Vse delavske žene v razredno kulturno-bojevno organizacijo Zvezo del. žen in deklet, edino boriteljico za enakopravnost in svobodo vseh delovnih žen.

Proletarka.

Črna pri Prevaljah.

Zopet je preteklo eno leto polno gorja in težav. Nikakih dobrot nismo uživale v minulemu letu, izzivalo se nas je vedno z nova k borbi za obstoj. Sprejemamo boj in tudi delati hočemo za zboljšanje življenjskega položaja delovnemu ljudstvu. Da se o našem bodočem delovanju pomenimo, sklicuje podružnica Zveze delavskih žen in deklet svoj

V. REDNI OBČNI ZBOR

ki se bo vršil dne 10. februarja t. l. v gornjih prostorih g. Kneza Franc ob 2. uri pop. s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo predsednice, tajnice in blagajničarke.

2. Bodoče delovanje.

3. Volitev novega odbora.

4. Razno.

Pridite sigurno in točno!

PTUJ

Naša podružnica je imela dne 7. t. m. svojo širšo sejo, ki sicer ni bila tako obiskana kakor bi morala biti. Kljub temu pa vidimo, da so nam te širše seje neobhodno potrebne, ker na njih obravnavamo vsa pereča vprašanja. Zelo velike važnosti je, da se sestanemo vsaj enkrat na mesec, zato pozivamo vse sodružice, da se brezpogojno udeležijo druge širše seje, ki bo prvi ponedeljek v februarju, t. j. dne 4. februarja t. l. v prostorih »Svobode«, Panonska ulica 5, ob 8. (20) uri. Sodružice, zavedajmo se naše dolžnosti do organizacije in njenega velikega pomena ter plačujmo točno članarino in posečajmo polnoštevilno njene prireditve. Zavedati se moramo, da je osvoboditev proletariata delo proletariata samega. Ravno tako je osvoboditev žene delo nje same, skupno z ostalim proletariatom.

V ciklus predavanj »Svobode« je bilo vneseno predavanje »Razvojna pot žene«. Kakšno zanimanje vlada pri nas za predavanje, nam priča dejstvo, da je bila dvorana »Svobode« nabito polna. Navzoči so z zanimanjem spremljali potek predavanja s skiop-tičnimi slikami, ki nam zelo nazorno prikazujejo vso trnjevo pot žene. Želeti je, da zveza in »Svoboda« preskrbita še več podobnih predavanj.

Kljub temu, da nam zakon nikjer ne prepoveduje čitanja marksistično orientiranih časopisov, se nam služkinjam vseeno grozi z odpustom iz službe, če prihaja v hišo »Ženski list«. Enemu izmed doktorjev, ki živijo samo od delavskih žuljev, se zdi »Ženski list« tako nevaren, da je služkinji zagrozil, da jo takoj odpusti iz službe, če samo še enkrat pride ta »hujskaški« list v hišo. Tega doktorja vprašamo, če tisti list ni hujskaški, ki prinaša vsak dan vesti o neštetih »delamrznežih«, ki nočejo delati ter pozivajo meščane, naj se takih pijavk ne podpira. Vsi oni, ki danes očitajo brezposelnim, da so pijavke, naj vedo, da bo še prišel čas, da bomo s prstom pokazali na pijavke proletariata, na pijavke, ki zahtevajo, da jim služkinja mora za Din 100.— mesečno biti dan in noč na razpolago, bodisi da jo rabi milostljiva ali pa g. doktor.

ASPIRIN
ASPIRIN
A
A
A
A
A
A
A
A
A
ASPIRIN

Jamstvo za pristnost Aspirin tablet proži BAYER-jev križ!

ASPIRIN
proti vsem bolečinam in boleznim, ki izhajajo iz prehlada.

BAYER

Oglas je reg. pod S. Br. 23762 od 19. XI. 1924.